

Nr 765

Av herrar **Sundman** och **Ahlmark**, om höjd ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek.

(Lika lydande med motion nr 670 i Första kammaren)

I statsverkspropositionen föreslår chefen för utbildningsdepartementet att *ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* skall utgå med oförändrat 6 öre för lån och 24 öre för referensexemplar av originalverk samt 2 öre för lån och 8 öre för referensexemplar av översatta verk. Det anvisade totalbeloppet föreslås dock höjt med 355 000 kr. till 3 260 000 kr., vilket motsvarar beräknad ökning av bibliotekens utlåning.

Departementschefen synes motivera sin restriktiva inställning med hänvisning till den föregående år tillsatta utredningen rörande litteraturstöd m. m.

Det finns anledning något utförligare referera motiven till styrelsens för Sveriges författarfond anslagsäskanden än som skett i propositionen.

Inledningsvis erinrar fondstyrelsen om att man föregående år hemställde om en höjning av bibliotekersättningens grundbelopp från 6 till 10 öre med motsvarande höjningar av övriga ersättningsbelopp. Flyco, Fria litterära yrkesutövares centralorganisation, har i år liksom föregående år föreslagit en höjning till 25 öre. Flycos redogörelse för de skönlitterära författarnas låga inkomstläge redovisas; en undersökning 1967 visade att medianårsinkomsten för Sveriges författareförenings medlemmar i åldersgruppen 20—47 år uppgick till 14 000 kr. och att en fjärdedel hade en årsinkomst som understeg 6 500 kr. samt att motsvarande siffror för åldersgruppen 48—66 år var 9 000 kr. respektive 3 300 kr. Styrelsen delar Flycos uppfattning att författarkårens ekonomi i väsentligt högre grad än hittills måste grundas på ersättning för biblioteksutlåningen — författarnas verk »konsumeras» ju i första hand via biblioteken och icke genom bokförsäljning.

Fondens styrelse ansluter sig i princip till Flycos synpunkter men påpekar att den tillsatta litteraturutredningen fått i uppdrag att ompröva de nuvarande statliga insatserna för direkt författarstöd. Av detta skäl »vill styrelsen icke nu föreslå en så långt gående höjning som den av Flyco föreslagna»; det skulle kunna innebära ett föregripande av utredningens ställningstagande i hithörande frågor. Man finner det dock »angeläget att omedelbara åtgärder vidtages för en höjning av bibliotekersättningen» i avvaktan på vad utredningen kan komma att föreslå.

Styrelsens förslag innebar en höjning av bibliotekersättningens grundbelopp från 6 öre till 12 öre per lån av svenskt originalverk och motsvarande höjningar av övriga ersättningsbelopp.

En del av bibliotek ersättningen går direkt till respektive författare, författarpenningen. Den större delen av anslaget tillföres författarfondens s. k. fria del, ur vilken utdelas pensioner, stipendier, understöd m. m. Styrelsen framhåller att den med nuvarande bibliotek ersättning endast i mycket begränsad omfattning kan täcka de behov den har att tillgodose.

Styrelsen påpekar bl. a. att nu utgående pensioner är helt otillräckliga vad angår såväl antal som beloppens storlek. Över 200 författare är i behov av pensioner men blott 75 personer kan komma i åtnjutande av denna förmån. De flesta pensionerna utgår med endast 7 000 kr. per år; änkepensionerna är inte högre än 4 000 kr.

Utrymmet för stipendier av olika slag är otillfredsställande. Detta illustreras av att det 1967/68 inkom 572 ansökningar om punktstipendier av vilka mindre än en fjärdedel kunde bifallas.

Det ytterligt angelägna och berättigade i Sveriges författarfonds och Flycos krav på ökade bibliotek ersättningar har under en lång följd av år utförligt och detaljerat motiverats i fondstyrelsens anslagsäskanden och i ett stort antal motioner. Det skall här blott erinras om att bokutredningen i sitt betänkande redan 1952 (SOU 1952: 23) förordade ett grundbelopp på 5 öre, att riksdagen fattade beslut om en ersättning av 3 öre per boklån från 1954, att detta belopp höjdes först 1962 till 5 öre för att fyra år senare höjas med ytterligare 1 öre. Utvecklingen har alltså gått utomordentligt långsamt och bibliotek ersättningen har ännu ej, efter 17 år, nått upp till det reella värde som begynnelsevis föreslogs av bokutredningen.

De av Sveriges författarfond föreslagna höjningarna av bibliotek ersättningen synes oss i hög grad befogade och beslut i enlighet därmed kan rimligen inte komma i konflikt med pågående litteraturutredning. Vi föreslår därför, att bibliotek ersättningens grundbelopp höjs från 6 öre till 12 öre per lån av rättsskyddat svenskt originalverk, från 2 öre till 6 öre för lån av översatt verk, där översättaren är svensk medborgare och översättningen åtnjuter rättsskydd, från 24 öre till 48 öre för i referenssamling ingående exemplar av rättsskyddat svenskt originalverk samt från 8 öre till 24 öre för referensexemplar i översättning. När det gäller svenskt originalverk bör hälften av nämnda belopp utgå såsom författarpennning; denna bör dock minskas med 50 procent i den mån den överstiger 6 000 kr.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte

I. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek må höjas enligt i motionen anförda riktlinjer; samt

II. till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 6 490 000 kr.

Stockholm den 28 januari 1969

P. O. Sundman (cp)

Per Ahlmark (fp)